

การพัฒนาาระบบคัดกรองและเยียวยาจิตใจ (MCATT)
กรณีเหตุการณ์ความไม่สงบ พื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
Development of a Mental Health Screening and Remediation System
(MCATT): A Case Study of Unrest in the Thai-Cambodian Border, Kanthalak
District, Srisaket Province.

ศรายุทธ บุญศักดิ์
กลุ่มงานการพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลกันทรลักษ์

หลักการและเหตุผล

เหตุปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา (ก.ค. 2568) ที่มีการยิงปืนใหญ่ตกใกล้ชุมชนและโรงพยาบาลกันทรลักษ์ ส่งผลให้เกิดความสูญเสียและต้องอพยพผู้พลัดถิ่นอย่างโกลาหล เหตุการณ์นี้สร้างบาดแผลทางใจรุนแรง ทั้งภาวะเครียดเฉียบพลันและความเสี่ยงต่อโรค PTSD ทั้งในประชาชนและบุคลากร บทเรียนจากงานพบว่าระบบเดิมมีช่องโหว่ด้าน "ความล่าช้า" เนื่องจากขาดคู่มือปฏิบัติงานที่กระชับและเจ้าหน้าที่ขาดทักษะการใช้เครื่องมือ M-CATT ในภาวะวิกฤต คณะทำงานจึงแก้ปัญหาด้วยวงจร PDCA โดยจัดทำ "คู่มือ Quick Guide" และเร่งฝึกอบรมการปฐมพยาบาลทางใจ (PFA) ผลการพัฒนาช่วยให้เกิดระบบ Precision Triage ที่คัดกรองกลุ่มเสี่ยงตามระดับความรุนแรงได้ภายใน 24-48 ชั่วโมง ทีม MCATT สามารถเข้าถึงผู้ประสบภัยในศูนย์อพยพได้ครบ 100% ช่วยลดความตึงเครียด สร้างความปลอดภัยทางจิตใจ และยกระดับขีดความสามารถของบุคลากรในการรับมือภัยพิบัติในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมการพัฒนา (Quality Improvement Process)

แนวทางปฏิบัติการทีม MCATT: จากแผนงานสู่การเยียวยา 1. การเตรียมพร้อมและการวางแผน: จัดตั้งทีมร่วมกับภาคีเครือข่าย (สสจ. และ รพ.เครือข่าย) ประสานแกนนำชุมชนเพื่อวางแผนลงพื้นที่เยียวยา และเร่งให้ความรู้เชิงป้องกันแก่ประชาชนในเขตชายแดน 2. การปฏิบัติงาน 4 ระยะ: ระยะวิกฤต (0-72 ชม.): เน้นปฐมพยาบาลทางใจ (PFA) และดูแลความต้องการเร่งด่วนระยะฉุกเฉิน (72 ชม. - 2 สัปดาห์): คัดกรองกลุ่มเสี่ยงด้วยระบบ Mental Health Check-in ระยะหลังเกิดเหตุและฟื้นฟู (2 สัปดาห์ขึ้นไป): ติดตามต่อเนื่องและเฝ้าระวังเพื่อป้องกันภาวะ PTSD 3. การพัฒนาคุณภาพ (PDCA): ยกระดับมาตรฐานด้วยการจัดทำ "คู่มือปฏิบัติการฉบับย่อ (Quick Guide)" พร้อมพัฒนาทักษะบุคลากรให้เชี่ยวชาญการคัดกรอง เพื่อเพิ่มความเร็วในการเข้าถึงผู้ประสบภัยภายใน 24 ชั่วโมง และนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์และการนำไปใช้

- ระบบ: ใช้ระบบคัดกรองสี "แดง-เหลือง-เขียว" ช่วยกลุ่มเสี่ยงสูงได้แม่นยำภายใน 48 ชั่วโมงแรก
- บุคลากร: เจ้าหน้าที่เชี่ยวชาญการปฐมพยาบาลทางใจ (PFA) พร้อมรับมือทุกเหตุวิกฤตและอุบัติเหตุทุมู่
- ชุมชน: ทีมลงพื้นที่ครอบคลุม 100% ช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้ประชาชน

เอกสารอ้างอิง กรมสุขภาพจิต. (2563). คู่มือปฏิบัติการทีมช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤต (MCATT). นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.